

ТВРДОКРИЛЦИ (COLEOPTERA) НА ПЛАНИНАТА ЈАБЛАНИЦА

Македонско
еколошко
друштво

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА АНИМАЛНА
ЕКОЛОГИЈА

Тврдокрилци (Coleoptera) на планината Јабланица

ОПШТИНА ВЕВЧАНИ

МАКЕДОНСКО
ЕКОЛОШКО
ДРУШТВО

ОДДЕЛЕНИЕ ЗА АНИМАЛНА
ЕКОЛОГИЈА

Вевчани, 2021

Автори: Ангела Тасеска, Срна
Мајсторовиќ, Санида Рамаданоска,
Еди Фрцовски
Ментор: проф. д-р Александра
Цветковска-Горѓиевска
Фотографии: Димитар Тануровски,
Стефани Андоновска
Карта: Славе Накев
Дизајн: Иван Дуковски
Издавач: Општина Вевчани

Почитувани,

После цела една плодна година исполнета со голем број истражувачки терени и лабораториска работа, ви ја преточуваме нашата љубов кон тврдокрилците во еден прирачник кој несомнено ќе се најде во рацете на секој што ја сака планината и е неуморен истражувач.

Овој прирачник е реализиран во рамки на проектот „Диверзитет и дистрибуција на сапроксилатната тврдокрилна фауна на планината Јабланица и течението на реките Црн Дрим и Радика“, како дел од програмата за поддршка на млади еколози „д-р Љупчо Меловски“ спроведена од Македонско еколошко друштво. Прирачникот е финансиран од Општина Вевчани.

Во него се содржат податоци што се однесуваат на биологијата и екологијата на одредени видови тврдокрилци кои ја насествуваат планината Јабланица, со кои се продлабочуваат сознанијата за биолошкото разнообразие на тврдокрилците, не само на планината Јабланица, но и пошироко на територијата на Р. С. Македонија.

Ви посакуваме убави мигови поминати со тврдокрилците.

Уживајте!

Младите истражувачи:
Ангела, Срна, Санида, Еди

Истражувани локалитети на планината Јабланица

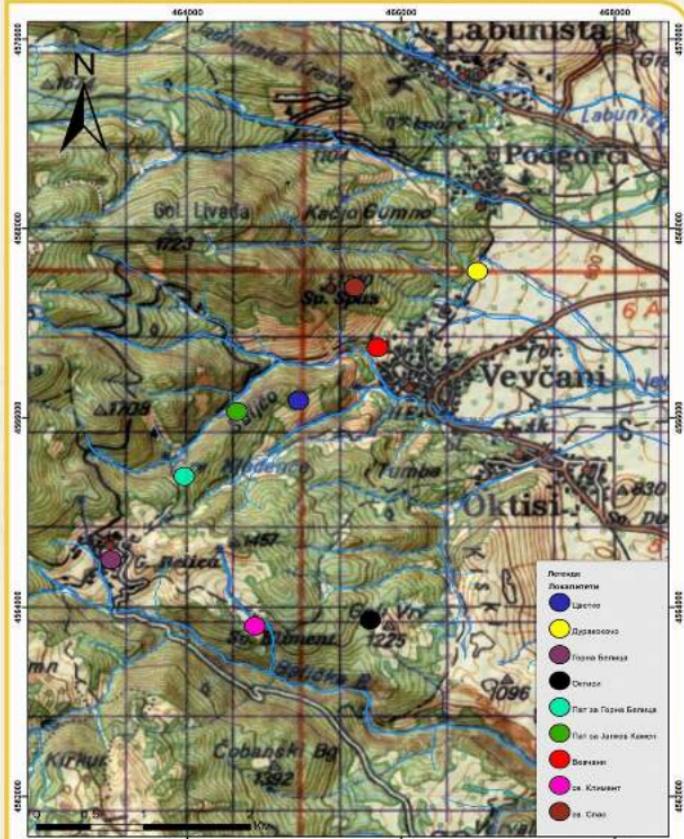
Јабланица е висока планина во југозападниот дел на Македонија, помеѓу Охридско-струшката и Дебарската Котлина, западно од реката Црн Дрим и брегот на Охридското Езеро. На падините од планинскиот масив Јабланица, на надморска височина од 940 м и површина од 1370 ha се наоѓа заштитеното подрачје „Споменик на природата Вевчански Извори“.

Во рамките на заштитеното подрачје „Споменик на природата Вевчански Извори“ во најголем број доминираат стари дрвја од бук, костен и даб, кои се значајни по својата старост, автохтоност и големата количина на стоечка и падната дрвна маса.

Во текот на истражувањата, беа спроведени едногодишни теренски активности на повеќе локалитети: „Цветко“, „Св. Спас“, „Дуракокочо“, „Пат Јанков Камен“, „Пат Горна Белица“, како и во областа околу селата Вевчани, Октизи и Горна Белица (Сл. 1).

Меѓу нив локалитетот „Цветко“ претставува енклава од стари костенови дрвја, со висока конзервацијска вредност. Во локалитетите „Св. Спас“ и „Дуракокочо“ доминира стара дабова шума, додека локалитетите „Пат Јанков Камен“ и „Пат Горна Белица“ се одликуваат со добро сочувана букова шума.

Важно е да се напомене дека ваквите енклави од стари дрвја се многу значајни за вкупната биолошка разновидност на подрачјето, бидејќи претставуваат одлично живеалиште за голем број на видови од тврдокрилната фауна.

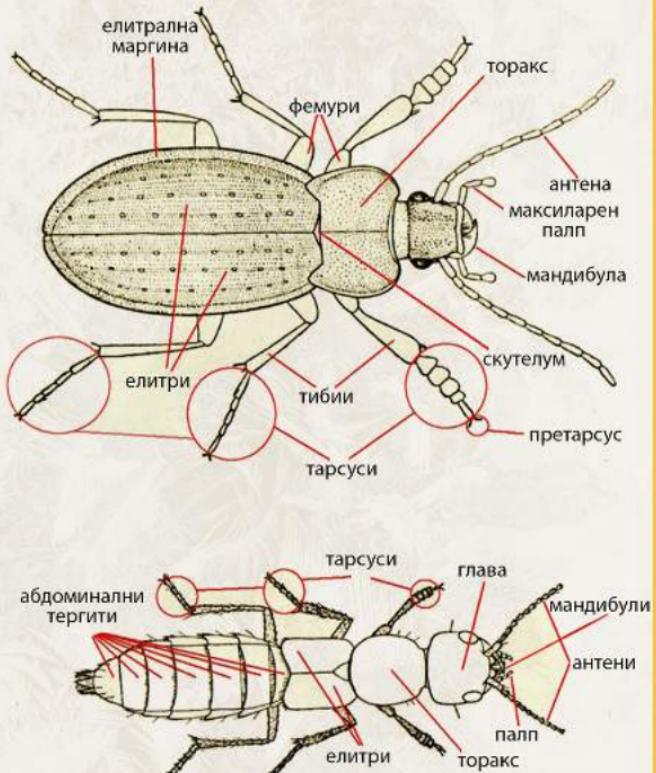
Слика 1. Карта на истражувани локалитети

Вовед

Тврдокрилците (Coleoptera) се разновидна група на инсекти која ја сочинуваат повеќе од 40% од сите досега описаны инсекти, како и 25% од досега описаните животински форми. Ги насељуваат сите хабитати освен морињата и поларните области, а се исхрануваат разнообразно: хербиворно, предаторски, сапрофагно, итн.

Во однос на морфологијата, најважна карактеристика за оваа група инсекти се предниот пар тврди крила (елитри) кои ги покриваат внатрешните крила што служат за летање. Повеќето видови имаат специфично обојување на своето тело со кое се камуфилираат во средината што ја насељуваат.

Тврдокрилците поминуваат низ целосна метаморфоза, процес на преобразба при кој ларвата изведена од јајце се развива во кукла, за на крајот да прерасне во адултната (взрасна) форма која најчесто ја среќаваме. Не е исклучена појавата на полов диморфизам, односно разлики во изгледот помеѓу мажјациите и женките од ист вид.

Слика 2. Морфолошка градба на тврдокрилец (тракач - Carabidae, кусокрилец - Staphylinidae). Преземено од Watson и Dallwitz (2003), www.coleoptera.org.uk/beetle-morphology.

Ред Coleoptera
Подред ADEPHAGA

Натфамилија CARABOIDEA

Фамилија Carabidae

- *Abax (Abax) parallelepipedus* (Piller & Mitterpacher, 1783)
- *Aptinus (Aptinus) merditanus* Apfelbeck, 1918
- *Calathus (Calathus) fuscipes* (Goeze, 1777)
- *Calosoma (Calosoma) inquisitor* (Linne, 1758)
- *Carabus (Archicarabus) montivagus* Palliardi, 1825
- *Carabus (Chaetocarabus) intricatus* Linne, 1761
- *Carabus (Megodontus) caelatus* subsp. *sarajevoensis* Apfelbeck, 1890
- *Carabus (Oreocarabus) hortensis* Linnaeus, 1758
- *Carabus (Procerus) gigas* Creutzer, 1799
- *Carabus (Procrustes) coriaceus* Linne, 1758
- *Carabus (Tomocarabus) convexus* Fabricius, 1775
- *Cychrus semigranosus* Palliardi, 1825
- *Myas (Myas) chalybaeus* (Palliardi, 1825)
- *Nebria (Nebria) kratteri* Dejean & Boisduval, 1830

Ред Coleoptera
Подред POLYPHAGA

Натфамилија CHRYSOMELOIDEA

Фамилија Cerambycidae

- *Cerambyx cerdo* Linnaeus, 1758
- *Herophila tristis* (Linnaeus, 1767)
- *Hylotrupes bajulus* (Linnaeus, 1758)

- *Parmena unifasciata* (Rossi, 1790)
- *Phymatodes testaceus* (Linnaeus, 1758)
- *Rutpela maculata* (Poda, 1761)
- *Xylotrechus arvicola* (Olivier, 1795)

Фамилија Chrysomelidae

- *Cryptocephalus (Cryptocephalus) flavipes* Fabricius, 1781

Натфамилија CLEROIDEA

Фамилија Cleridae

- *Clerus mutillarius* Fabricius, 1775

Фамилија Malachiidae

- *Malachius bipustulatus* (Linnaeus, 1758)

Натфамилија CUCUJOIDEA

Фамилија Coccinellidae

- *Adalia (Adalia) decempunctata* (Linnaeus, 1758)
- *Coccinella (Coccinella) septempunctata* Linnaeus, 1758
- *Oenopia lyncea* (Olivier, 1808)

Фамилија Cryptophagidae

- *Cryptophagus denticulatus* Heer, 1841

Фамилија Cucujidae

- *Pediocus dermestoides* (Fabricius, 1792)

Фамилија Erotylidae

- *Triplax russica* (Linnaeus, 1758)

Фамилија Monotomidae

- *Rhizophagus (Rhizophagus) bipustulatus* (Fabricius, 1792)

Фамилија Nitidulidae

- *Euraea guttata* (Olivier, 1811)
- *Glischrochilus quadriguttatus* (Fabricius, 1776)
- *Soronia grisea* (Linnaeus, 1758)

Фамилија Silvanidae

- *Uleiota planata* (Linnaeus, 1761)

Натфамилија CURCULIONOIDEA

Фамилија Attelabidae

- *Attelabus (Attelabus) nitens* (Scopoli, 1763)

Фамилија Curculionidae

- *Otiorhynchus (Zustalestus) rugosostriatus* (Goeze, 1777)
- *Polydrusus (Eustolus) pterygomalis* Boheman, 1840

Натфамилија BUPRESTOIDEA

Фамилија Buprestidae

- *Anthaxia (Anthaxia) salicis* (Fabricius, 1776)

Натфамилија LYMEXYLOIDEA

Фамилија Lymexylidae

- *Lymexylon navale* (Linnaeus, 1758)

Натфамилија ELATEROIDEA

Фамилија Cantharidae

- *Malthinus balteatus* Suffrian, 1851
- *Malthodes (Malthodes) minimus* (Linnaeus, 1758)

Фамилија Elateridae

- *Ampedus (Ampedus) sinuatus* Germar, 1844
- *Hypoganus inunctus* (Panzer, 1795)
- *Melanotus (Melanotus) brunnipes* (Germar, 1824)

Натфамилија SCARABAEOIDEA

Фамилија Cetoniidae

- *Gnorimus variabilis* (Linnaeus, 1758)
- *Protaetia (Cetonischema) aeruginosa* (Linnaeus, 1767)

Фамилија Lucanidae

- *Lucanus (Lucanus) cervus* (Linnaeus, 1758)

Фамилија Scarabaeidae

- *Phyllopertha horticola* (Linnaeus, 1758)

Фамилија Trogidae

- *Trox (Trox) scaber* (Linnaeus, 1767)

Натфамилија STAPHYLINOIDEA

Фамилија Leiodidae

- *Catops fuscus* (Panzer, 1794)

Фамилија Silphidae

- *Nicrophorus vespillo* (Linnaeus, 1758)

Фамилија Staphylinidae

- *Scaphidium quadrimaculatum* Olivier, 1790
- *Tasgius (Rayacheila) winkleri* (Bernhauer, 1906)

Натфамилија TENEBRIONOIDEA

Фамилија Melandryidae

- *Hypulus quercinus* (Quensel, 1790)

Фамилија Meloidae

- *Meloe (Meloe) proscarabaeus* Linnaeus, 1758

Фамилија Oedemeridae

- *Oedemera (Oncomera) femoralis* Olivier, 1803

Фамилија Tenebrionidae

- *Accanthopuss velikensis* (Piller & Mitterpacher, 1783)
- *Lagria hirta* (Linnaeus, 1758)
- *Omophlus lepturoides* (Fabricius, 1787)

Фамилија Zopheridae

- *Pysnomerus terebrans* (Olivier, 1790)

Натфамилија BOSTRICOIDEA

Фамилија Anobiidae

- *Ptinus (Ptinus) fur* (Linnaeus, 1758)
- *Xestobium (Xestobium) rufovillosum* (De Geer, 1774)

Фамилија Dermestidae

- *Dermestes (Dermostinus) maculatus* De Geer, 1774

Легенда

активност

активни
месеци

неактивни
месеци

хабитат

должина

ФАМИЛИЈА **Carabidae**

Abax (Abax) parallelepipedus

(Piller & Mitterpacher, 1783)

Предатор

Телото е широко. Пронотумот е најширок во средината, а задниот дел се стеснува и поседува две долги, прави, базални вдлабнатини.

Конзервацијски статус:

Шумски хабитати

↔ 17-22 mm

Aptinus (Aptinus) merditanus

Apfelbeck, 1918

Предатор

Антените се жолто-црвенкасти до светло кафени. Пронотумот е темен како и остатокот од телото, чиј средишен дел понекогаш има црвенкаста боја.

Конзервацијски статус:

листопадни шуми (бруна, костен, даб)

↔ 10-13 mm

Calathus (Calathus) fuscipes

(Goeze, 1777)

Предатор

Телото е темно; главата и пронотумот се сјани, во споредба со елитрите. Антените и нозете можат да се разликуваат во бојата, а понекогаш нозете се целосно црни.

Зголемена активност покажува во приквечерните часови од летниот период.

Конзервациски статус:

↔ 10-14 mm

Calosoma (Calosoma) inquisitor

(Linnaeus, 1758)

Предатор

Телото е темно со син метален сјај, но може да има и бакарен до зеленкаст сјај. Елитрите имаат тенки надолжни вдлабнатини.

Конзервациски статус:

↔ 13,5-20 mm

Carabus (Archicarabus) montivagus

Palliardi, 1825

Предатор

Црно тело, со зашилени врвови во базалниот дел на пронотумот и прилично бледи, слабо метални елитри.

Конзервациски статус:

Шумски и отворени подрачја
На планините до 2000 m.

↔ 18-27 mm

Carabus (Chaetocarabus) intricatus

Linne, 1761

Предатор

Долго и тесно тело, метално-сино обоеено. Пронотумот е издолжен и скоро рамен. Нозете се со црна боја, со син метален сјај. На главата има закривени мандибули кои се насочени напред и долги, тенки антени.

Конзервациски статус: Светска црвена листа на засегнати видови - NT; Заштитени диви видови во Република Северна Македонија.

Стара букова и дабова шума, распаднати
дрвја покриени со мов

↔ 25-35 mm

Carabus (Megodontus) caelatus subsp. *sarajevoensis*

Apfelbeck, 1890

Предатор

Крупно тело, елитрите и пронотумот се гранулирани. Елитрите се долги и овални, а врвовите на пронотумот свиткани кон надворешна страна.

Конзервациски статус: европски ендемит

Листопадни шуми (бука, даб, црн габер) и карпести предели (кальциум карбонат)

↔ 40-60 mm

Carabus (Oreocarabus) hortensis

Linnaeus, 1758

Предатор

Се карактеризира со пронотум чии страни се слабо извиткани нагоре постериорно. Телото е издолжено и конвексно; горната страна е темно кафена до бакарна или зеленикова, елитрите се големи метално-бакарни или зеленикови.

Видот е најмногу активен во првите часови после зајдисонцето.

Конзервациски статус:

Листопадни шуми (евла, бука, даб) и иглолисни шуми (бор)

↔ 23-30 mm

Carabus (Procerus) gigas

Creutzer, 1799

Предатор

Грбниот дел црн и сјаен. Елитрата е овална, силно конвексна и покриена со околу петнаесет редови на испакнатини (гранулирани туберкули).

Конзервациски статус:

Иглолисни и листопадни шуми

↔ 40-70 mm

Carabus (Procrustes) coriaceus

Linne, 1758

Предатор

Телото е темно ободено. За разлика од пронотумот и елитрите, површината на абдоменот, главата и нозете има одреден сјај. Елитрите се мазни, големи и издолжени.

Конзервациски статус:

Листопадни и мешани шуми

↔ 26-42 mm

Carabus (Tomocarabus) convexus

Fabricius, 1775

Предатор

Телото е сјајно и црно, а маргините на елитрите како и пронотумот се метално сино обоени. На главата има испакнати очи. Елитрите се овални со тесни маргини.

Конзервачиски статус:

Шумски и ливадски хабитати

↔ 14-20 mm

Cychrus semigranosus

Palliardi, 1825

Предатор

Испакнати елитри и издолжена глава. Долги, остри мандибули, секоја со по два остри забовидни продолжетоци одвнатре. Антентите се долги и тенки. Пронотумот е срцевиден.

Конзервачиски статус:

Шумски хабитати, на засенчени и влажни места

↔ 14-19 mm

Myas (Myas) chalybaeus

(Palliardi, 1825)

Предатор

Црно обоеан инсект со виолетово-син сјај на елитрите, кои се заоблени, кратки и покриени со тенки, надолжни ленти. Пронотумот е широк, дисковиден со рамномерно заоблени краеви.

Конзервацијски статус:

Листопадни шуми (даб, бук, костен)

↔ 15-17 mm

Nebria (Nebria) kratteri

Dejean & Boisduval, 1830

Предатор

Телото има виолетов сјај, на елитрите има линеарни, паралелни испакнатини кои создаваат карактеристичен облик околу скутелумот. На средината на пронотумот кој е срцевиден, се протега надолжна, линеарна вдлабнатина.

Конзервацијски статус:

Листопадни шуми (даб, бук, црн габер)

↔ 8-16 mm

ФАМИЛИЈА **Cerambycidae**

Cerambyx cerdo

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Има издолжено и големо тело со антени. Телото и нозете се црни, освен елитрите кои се црвено-кафеави кон врвовите. Кај машките единки антените се подолги од телото додека пак кај женките тие достигнуваат дължина колку елитрите. Ова е еден од найголемите европейски инсекти.

Видот има редуцирани крилја, нема способност за летање.

Конзервацијски статус: Светска црвена листа на засегнати видови - VU; Црвена листа на сапроксилни тврдокрилци на Европа - NT;

Медитеранска црвена листа на сапроксилни тврдокрилци - LC;

Директива за хабитати - II;

Бернска Конвенција - II;

Заштитени диви видови

во Република Северна Македонија.

Мешани, листопадни (дабови) шуми

17-55 mm

Herophila tristis

(Linnaeus, 1767)

Сапроксилен вид

Телото е обоеено кафеаво со посветли нијанси и карактеристични четири црни дамки. На пронотомот има странични трнови.

Антените едвај ја надминуваат должината на телото.

Ларвата се развива и храни под кората од дрвјата. Возрасните единки се активни приквечер, а мируваат во текот на денот.

Конзервациски статус:

Листопадни шуми (смоква, топола, бука) и иглолисни шуми (чемпрес)

↔ 14-28 mm

Hylotrupes bajulus

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Телото е кафеаво до црно, со сиви влакна. Пронотумот е влакnest, со две сјани, црни дамки меѓу кои се наоѓа црна, сјана издолжена лента. Елитрите се влакнести со бледи дамки. Антените се релативно долги, но не ја надминуваат дужината на телото.

Конзервациски статус: Европска црвена листа на засегнати видови - LC; Црвена листа на сапроксилини тврдокрилци на Европа - LC; Медитеранска црвена листа на сапроксилини тврдокрилци - NE.

иглолисни шуми (смрека, ела, бор)

↔ 7-21 mm

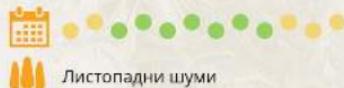
Parmena unifasciata

(Rossi, 1790)

Сапроксилен вид

Главата и градите се темно кафеави до црни, а антените се долги колку самото тело. Пронотумот е подолг отколку што е широк и поседува странични испакнатини. Телото е бледо со златни дамки во близина на скутелумот, со карактеристична хоризонтална, брановидна, кафеава лента ограничена со светли влакненца.

Конзервачиски статус:

Листопадни шуми

↔ 5-10 mm

Phymatodes testaceus

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Обојувањето на овој вид може екстремно да варира. Елитрите можат да имаат посветла или потемна жолта до кафеава, сина, црно-сина или виолетова боја. Главата, антените, пронотумот и нозете можат да бидат жолти, црвеникави, кафеави или темно-црни.

Приквечерно активен вид. Ларвата се развива во разни скриеносемени дрвја.

Конзервачиски статус: Европска црвена листа на засегнати видови - LC.

Дабови шуми

↔ 6-17 mm

Rutpela maculata

(Poda, 1761)

Сапроксилен вид

Главата и пронотумот се црни, а елитрите се жолти со црни врвови и напречни црни ленти. Антените се исто така шарени. Со ваквиот изглед наликува на оса.

Ларвите се развиваат во дрвјата на разни листопадни дрвја (бука, даб, габер, бреза, итн.)

Конзервациски статус: Европска црвена листа на засегнати видови - LC.

Листопадни шуми

↔ 13-20 mm

Xylotrechus arvicola

(Olivier, 1795)

Сапроксилен вид

Бојата на телото е црвено-кафеава до темно кафеава. Предниот и задниот дел на пронотумот се жолто обоени. Елитрите се црвеникаво-кафеави со напречно поставени жолти ленти. Помеѓу очите има два кратки надолжни гребени.

Ларвите се развиваат во стеблата и гранките од мртвите дрвја.

Конзервациски статус: Европска црвена листа на засегнати видови - LC; Црвена листа на сапроксилини тврдокрилци на Европа - LC.

Букова шума

↔ 8-20 mm

ФАМИЛИЈА **Chrysomelidae**

Cryptocephalus* (*Cryptocephalus*) *flavipes

Fabricius, 1781

Основната боја на телото е црна, со жолтеникави глава и нозе. Предните и страничните рабови на пронотумот, како и предните странични рабови на крилјата се жолти. Првите четири сегменти на антените се жолти, останатите се потемни.

Конзервациски статус:

Листопадни шуми (глог, даб, леска, врба)

3-5,5 mm

ФАМИЛИЈА **Cleridae**

Clerus mutillarius

Fabricius, 1775

Предатор

Пронотумот е црн, во горниот дел без влакна, а странично покриен со бели влакненца. Поседува и две големи црвеникави дамки што ги покриваат рамената и се спојуваат во шевот меѓу елитрите, како и широк бел појас на влакна во долниот дел. Абдоменот е црвен или жолт.

Ларвите и возрасните се хранат со мали инсекти.

Конзервациски статус:

Листопадни шуми (даб, бука)

↔ 9-15 mm

ФАМИЛИЈА **Malachiidae**

Malachius bipustulatus

(Linnaeus, 1758)

Главата и пронотумот се кафеави, додека елитрите блескаат со метално-зелена боја, а се карактеристични по впечатливите, светло-црвени дамки по страните и на врвот.

Конзервациски статус:

Ливадски хабитати

↔ 5-7 mm

ФАМИЛИЈА **Coccinellidae**

Adalia (Adalia) decempunctata

(Linnaeus, 1758)

Ситна бубамара со многу варијации. Иако името посочува дека видот има десет дамки, бројот на дамки варира. Елитрите се со бледо кафеава боја, а нозете се портокалово обоени.

Конзервациски статус:

Листопадни и иглолисни шуми,
ливади и пасишта

Листопадни и иглолисни шуми,
ливади и пасишта

↔ 3,5-4,5 mm

Coccinella (Coccinella) septempunctata

Linnaeus, 1758

Предатор на лисни вошки

Седум точки на елитрите. Маргините на елитрите
се подиспакнати.

Конзервациски статус:

Населува најразлични хабитати

↔ 5,5-8 mm

Oenopia lyncea

(Olivier, 1808)

Телото е овално и цяло ободено, а нозете и
антените са светло-кафени. Елитрите имат
впечатлени светло-жълти дамки.

Конзервациски статус:

Ливадски хабитати, паркови, градини,
мочурища, земеделски полиња

↔ 3,5-5 mm

ФАМИЛИЈА **Cryptophagidae**

Cryptophagus denticulatus

Heer, 1841

Сапроксилен вид

Видот има црвенкасто-кафена боја на телото. Пронотумот е нешто потесен од основата на влакнестите елитри.

Конзервацијски статус:

Може да се сртне под распаднати лисја,
слама и трева

↔ 1,85-2,7 mm

ФАМИЛИЈА **Cucujidae**

Pediacus dermestoides

(Fabricius, 1792)

Сапроксилен вид

Телото е издолжено црвенкасто ободено. Елитрите се пошироки од пронотумот и не се перфорирани.

Конзервацијски статус: Европска црвена листа на засегнати видови - DD.

Дабова шума

↔ 3,5-4,5 mm

ФАМИЛИЈА **Erotylidae**

Triplax russica

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Абдоменот и пронотумот се жолто-црвенкасти, а антените и елитрите црни.

Конзервацијски статус: Европска црвена листа на засегнати видови - LC.

Дабова шума

↔ 4,5-6,5 mm

ФАМИЛИЈА **Monotomidae**

Rhizophagus (Rhizophagus) bipustulatus

(Fabricius, 1792)

Сапроксилен вид

Главата е конвексна и мазна со мали, но впечатливи очи.
Антените се вметнати странично, а нозете се кратки.

Може да се забележат под кора од распаднати дрвја.

Конзервациски статус:

Широколисни листопадни и
иглолисни шуми

↔ 2,3 -3,5 mm

ФАМИЛИЈА **Nitidulidae**

Epuraea guttata

(Olivier, 1811)

Сапроксилен вид

Телото е умерено сјајно и прошарано, а абдоменот блед.

Можат да се најдат под кората на дрвјата.

Конзервациски статус:

Дабова шума

↔ 2,6–4,4 mm

Glischrochilus quadriguttatus

(Fabricius, 1776)

Сапроксилен вид

Темни елитри со четири бледо-жолти шари. Карактеристични боздоганести антени со четиринаесет сегменти.

Конзервацијски статус:

Пошумени области; понекогаш се среќаваат на иглолисни дрвја

↔ 3,2-6 mm

Soronia grisea

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Телото има карактеристично жолто-кафеаво обојување. Пронотумот и елитрите се широки.

Ларвата се развива во смолата од дрвјата.

Конзервацијски статус:

Листопадни шуми (костен, даб)

↔ 3,5-5,5 mm

ФАМИЛИЈА **Silvanidae**

Uleiota planata

(Linnaeus, 1761)

Сапроксилен вид

Целото тело е дорзо-вентрално сплескано, темно кафеаво или сиво. Главата и пронотумот се грубо перфорирани со карактеристични надолжни испакнатини. Антените имаат единаесет сегменти.

Ларвите се развиваат под кора.

Конзервациски статус:

Отворени шуми со дрвја во распаѓање

↔ 4,5-5,5 mm

ФАМИЛИЈА **Attelabidae**

Attelabus (Attelabus) nitens

(Scopoli, 1763)

Телото е овално, пронотумот е заоблен и како и елитрите црвенкасто обоеан. Главата, нозете и антените се црни.

Овој вид прави ролна или „пур“ од дабовиот лист и во формираната празнина ги положува своите јајца.

Конзервацијски статус:

Листопадни шуми (даб, костен)

4-6 mm

ФАМИЛИЈА **Curculionidae**

Otiorhynchus (Zustalestus) rugosostriatus

(Goeze, 1777)

Инвазивен вид, штетник

Пронотумот има речиси овална форма. Елитрите се кратки и цилиндрични. Пронотумот и елитрите имаат груби, зрнести испакнатини. Телото, нозете и антените се кафеаво-црни.

Се исхранува со корењата на виновата лоза,
овошките и сл.

Конзервациски статус:

Дабови шуми, овоштарници и лозја

↔ 5,5–7 mm

Polydrusus (Eustolus) pterygomalis

Bohemian, 1840

Телото е покриено со густи, сјајно-зелени лушпи. Антените и нозете се покриени со сензорни влакна и имаат жолтеникава боја. Забележливи се две испакнатини на главата, веднаш над очите.

Конзервациски статус:

Широколисни листопадни дрвја
(даб, бук) и ливадски хабитати

↔ 4-4,5 mm

ФАМИЛИЈА **Buprestidae**

Anthaxia (Anthaxia) salicis

(Fabricius, 1776)

Сапроксилен вид

Главата и пронотумот се метално зеленкасти или сивкасти, понекогаш со две темно-сини дамки. Елитрите имаат впечатливи црвено-портокалови, жолти и зеленкасти обојувања

Конзервацијски статус:

Мешани шумски хабитати,
ливадски хабитати

↔ 3-6 mm

ФАМИЛИЈА **Lymexylidae**

Lymexylon navale

(Linnaeus, 1758)

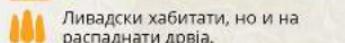
Сапроксилен вид

Кај машките единки, главата, пронотумот и елитрите се темни, а кај женките само страничните делови од пронотумот. Антените се темни, долги и слабо назабени кај женката.

Конзервацијски статус:

Ливадски хабитати, но и на
распаднати дрвја.

↔ 7-16 mm

ФАМИЛИЈА **Cantharidae**

Malthinus balteatus

Suffrian, 1851

Сапроксилен вид

Телото е светло, жолтеникаво обоеено. Главата е кратка со овална форма, во задниот дел стеснета налик на врат. Елитрите имаат перфорации во повеќе серии, особено во предниот дел. Кон врвот елитрите се потемни и завршуваат со жолти петна.

Конзервачиски статус:

Ливадски хабитати, отворени листопадни шуми

↔ 3-4,5 mm

Malthodes (Malthodes) minimus

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Поседува темни елитри со жолт врв. Пронотумот најчесто е еднобоен, црвено-портокалов или има голема темна дамка во средината.

Конзервачиски статус:

Шумски и влажни ливадски хабитати

↔ 3,3-4 mm

ФАМИЛИЈА **Elateridae**

Ampedus (Ampedus) sinuatus

Germar, 1844

Сапроксилен вид

Предниот дел од пронотумот е црно обоен. Таквото обојување продолжува кон средишниот дел на црвенкастиот пронотум. Крилјата, главата, антените и нозете се црни.

Конзервацијски статус: Црвена листа на сапроксилини тврдокрилци на Европа - LC.

Листопадни и мешани шуми

↔ 7-12 mm

Hypoganus inunctus

(Panzer, 1795)

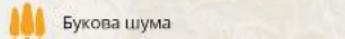
Сапроксилен вид

Телото е издолжено со сјајни кафеаво-црни елитри.
Антените се кратки и темни, а нозете имаат
црвенкаста боја.

Конзервациски статус: Европска црвена листа
на засегнати видови - LC.

Букова шума

↔ 10-12mm

Melanotus (Melanotus) brunnipes

(Germar, 1824)

Сапроксилен вид

Пронотумот е силно перфориран. Елитрите се влакнести и
се карактеризираат со силно-влабнати ленти со точки. На
грбната страна има густи ситни влакненца.

Ларвата се развива во почвата и е позната како штетник
на градинарските растенија.

Конзервациски статус:

Листопадни шуми (бука, даб, костен)

↔ 12-18 mm

ФАМИЛИЈА **Cetoniidae**

Gnorimus variabilis

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Елитрите се црни, со осум бели дамки (по четири на елитра). Дамките имаат варијации во формата, големината, дури и бројот (пример на сликата има десет дамки); оттаму доаѓа името *variabilis*.

Европска црвена листа на засегнати видови - NT;
Црвена листа на сапроксилни тврдокрилци на Европа - NT; Медитеранска црвена листа на сапроксилни тврдокрилци - NE.

Костенова шума

↔ 15-22 mm

Protaetia (Cetonischema) aeruginosa

(Linnaeus, 1767)

Сапроксилен вид

Има смарагдно зелена боја, со црвени или златни нијанси, во зависност од единката. Нозете се големи, погодни за прикрепување, но не му овозможуваат брзина во лет.

Конзервациски статус: Црвена листа на сапроксилини тврдокрилци на Европа - NT.

Шумски хабитати

↔ 22-28 mm

ФАМИЛИЈА Lucanidae

Lucanus (Lucanus) cervus

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Телото има црно-кафеава боја. Машките единки за разлика од женките имаат впечатливо големи мандибули кои наликуваат на рогови од елен. Оттаму и народното име - еленче.

Конзарвацијски статус: Европска црвена листа на засегнати видови - NT; Медитеранска црвена листа на засегнати видови - LC; Црвена листа на сапроксилни тврдокрилци на Европа - NT; Медитеранска црвена листа на сапроксилни тврдокрилци - LC; Директива за хабитати - II; Бернска Конвенција - III.

Листопадни шуми (даб, бук, врба,
топола, дива цреша, орев)

↔ 50-120 mm

ФАМИЛИЈА

Scarabaeidae

Phyllopertha horticola

(Linnaeus, 1758)

Елитрите се костенливо кафеави. Главата, пронотумот и нозете се сјајни, темно зелени или сино обвени. Антените се многу кратки и служат како сензори за мирис.

Се сметаат за штетници на градинарските и житните култури.

Конзервациски статус:

Низински и планински области,
ливадски хабитати, паркови, градини

↔ 8,5-11 mm

ФАМИЛИЈА **Trogidae**

Trox (Trox) scaber

(Linnaeus, 1767)

Сапроксилен вид

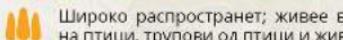
Телото е кратко, влакнесто со кафена до црно-кафена боја. Антените се црвено обоени (рѓа боја), изградени од десет сегменти. Главата е вдлабната во пронотумот, а елитрите поседуваат карактеристични вдлабнатини и испакнатини.

Чистач во екосистемот, како ларва се храни сапрофагно, со пердуви, крзно и кожа

Конзервациски статус:

Широко распространет; живее во гнезда на птици, трупови од птици и животни.

↔ 5-7 mm

ФАМИЛИЈА **Leiodidae**

Catops fuscus

(Panzer, 1794)

Телото е овално, кафеаво или сиво до црно обоено. Елитрите имаат заоблени врвови, а горниот дел на пронотумот е обично потесен од основата на елитрите.

Може да се забележат во гнезда, живеалишта од циначи или да наслуваат трупови од изумрени животни.

Конзервачиски статус:

↔ 3,5-4,5 mm

ФАМИЛИЈА **Silphidae**

Nicrophorus vespillo

(Linnaeus, 1758)

Некрофаг

Поседува две впечатливи портокалово-жолти ленти на елитрите. Се препознава по долгите златни влакна на телото, портокаловите краеви на антените, формата на задните нозе и впечатливите елитри.

Животниот циклус е тесно поврзан со телата на мртвите животни.

Конзервачиски статус:

Секаде каде што има мрша

↔ 12 - 25 mm

ФАМИЛИЈА

Staphylinidae

Scaphidium quadrimaculatum

Olivier, 1790

Сапроксилен и фунгиворен (се храни со разни видови на габи)

Широко овално и сјајно-црно тело со нееднакви црвено-портокалови дамки на елитрите.

Конзервациски статус:

Костенова шума

↔ 5-6 mm

Tasgius (Rayacheila) winkleri

(Bernhauer, 1906)

Предатор

Видот има кратки елитри. Главата е малку поширока од пронотумот. Мандибулите понекогаш имаат запче на внатрешниот раб. Краевите на нозете вообичаено се кафени.

Конзервациски статус:

Екотон на шумски хабитати

↔ 10-12 mm

ФАМИЛИЈА **Melandryidae**

Hypulus quercinus

(Quensel, 1790)

Сапроксилен вид

Издолжено и тесно тело со карактеристична шара.
Главата и пронотумот се темни, нозете долги, а
антените издолжени, влакновидни. Пронотумот
има две базални вдлабнатини (*foveae*).

Конзервациски статус:

Стара дабова шума

↔ 4-6 mm

ФАМИЛИЈА **Meloidae**

Meloe (Meloe) proscarabaeus

Linnaeus, 1758

Паразит на солитарни пчелини

Телото има карактеристично сино обвојување со метален сјај. Внатрешните крилја се редуцирани, а елитрите не го покриваат целиот абдомен.

поради слабо развиените крилја видот не може да лета

Конзервацијски статус:

Ливади, пасишта и топли подрачја

↔ 11- 35 mm

ФАМИЛИЈА **Oedemeridae**

Oedemera (Oncomera) femoralis

Olivier, 1803

Сапроксилен вид

Главата, пронотумот, екстремитети и stomакот се кафеаво обоени, со жолтеникави петна. Елитрите се кафени и три пати подолги од останатите делови на телото.

Ноќно-активен вид.

Конзервацијски статус: Црвена листа на сапроксилни тврдокрилци на Европа - LC.

Најчесто може да се забележи во близина на врбови дрвја и бршлен

↔ 12-17 mm

ФАМИЛИЈА **Tenebrionidae**

Accanthopus velikensis

(Piller & Mitterpacher, 1783)

Сапроксилен вид

Телото е кратко, темно обоеено, а главата е широка со долги и светли влакна во предниот дел. Внатрешниот раб на предниот фемур поседува карактеристичен заб (оттука произлегува и латинскиот збор *dentipes* во латинското име на синонимот *Enoplopus dentipes*).

Возрасните единки се активни навечер.

Конзервациски статус:

Листопадни шуми (даб, костен, бука)

9–10 mm

Lagria hirta

(Linnaeus, 1758)

Имаат меко и издолжено тело со кафеава или сјајно црна боја на главата и пронотум. Елитрите се издолжени и имаат жолтеникаво-кафеава боја, покриени со густи, тенки, светло жолтеникаво-кафени влакна. Остатокот од телото е влакнест. Долната страна на телото и нозете се црни.

Антените се составени од единаесет сегменти.

Конзервациски статус:

Области со песоклива почва, отворени
листопадни шуми, пасишта и влажни ливади

↔ 7-8 mm

Omophlus lepturoides

(Fabricius, 1787)

Инвазивен вид

Пронотумот и главата се покриени со бледи влакненца. Елитрите се црвено-кафеави и пошироки од пронотумот. Екстремитетите се црни.

Се хранат со цветови од многу различни растенија, додека ларвите се хранат со корења на разни растенија, најчесто градинарски растенија (особено компири, пченица и пченка).

Конзервациски статус:

Планински ливади, на осветлени места

↔ 11-16 mm

ФАМИЛИЈА **Zopheridae**

Pycnomerus terebrans

(Olivier, 1790)

Сапроксилен вид

Телото е издолжено, црвенкасто-кафено. Задниот раб на елитрите и краевите на пронотумот се проширени, а антените се куси и слабо свиткани.

Конзервациски статус:

Листопадни дрвја во распаѓање

↔ 3,5-4,5 mm

ФАМИЛИЈА **Anobiidae**

Ptinus (Ptinus) fur

(Linnaeus, 1758)

Сапроксилен вид

Елитрите и пронотумот поседуваат по две симетрични бели дамки. Пронотумот има две матни, бело-жолти, густи групации на влакненца. Елитрите имаат бели дамки близу врвот и близу основата.

Конзервацијски статус:

Костенова шума

↔ 2-4,3 mm

Xestobium (Xestobium) rufovillosum

(De Geer, 1774)

Сапроксилен вид

Телото е цилиндрично, штитот (пронотумот) е голем и ја покрива главата. Бојата на телото е темно кафеава или црвенкасто-кафеава, со петна од жолто-сиви кратки влакненца. Антените се изградени од единаесет сегменти.

Конзервачиски статус:

Мртви или распаднати листопадни дрва.
Може да се сртне и на иглолисни дрва,
особено кога се омекнати од габи.

↔ 6-7,5 mm

ФАМИЛИЈА **Dermestidae**

Dermestes (Dermostinus) maculatus

De Geer, 1774

Некрофаг

Инсектот е црн или кафеав и најчесто влакнест. Антените се бакарно-црвени. Присутен е карактеристичен жолт појас на влакна на горната половина на секоја елитра.

Инсект со форензичко значење.

Конзервациски статус:

Често се среќава под мртви животни во расплаќање
кои се распагале неколку дена до недели. 5,5-10 mm

Појаснување за конзервацискиот статус

• Ранлив/чувствителен вид (VU) е вид кој ги исполнува меѓународно прифатените критериуми за класификација во оваа категорија и врз основа на нив се смета дека се соочува со висок ризик од исчезнување на природата.

• Близу засегнат вид (NT) е вид кој не ги исполнува критериумите за критично загрозен, загрозен и ранлив/чувствителен вид, но е близу до исполнување на истите или веројатно ќе ги исполни во блиска иднина.

• Најмалку засегнат вид (LC) е вид кој не ги исполнува критериумите за критично загрозен, загрозен, ранлив/чувствителен и близу засегнат вид. Во оваа категорија се вбројуваат широкораспространетите и бројни видови.

• Вид со дефицит на податоци (DD) вид кој укажува на тоа дека малку или воопшто нема информации за изобилството и дистрибуцијата на видовите.

Преземено од План за управување со Споменикот на природата Вевчански извори 2019-2029 година

